

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

V Міжнародна науково-практична
конференція

MODERN PROBLEMS OF RATIONAL
USE OF AQUATIC BIORESOURCES

V international scientific-practical conference

8-9 листопада 2023 року, Київ, Україна
November 8-9, 2023. Kyiv, Ukraine

**INSTITUTE OF FISHERIES OF THE NATIONAL ACADEMY
OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE**

**MODERN PROBLEMS OF RATIONAL
USE OF AQUATIC BIORESOURCES**

**V international scientific-practical conference,
November 8-9, 2023. Kyiv, Ukraine**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**V Міжнародна науково-практична конференція,
8-9 листопада 2023 року, Київ, Україна**

Kyiv — 2023

УДК 639.3.03(063)

C-74

DOI: <https://doi.org/>

Сучасні проблеми раціонального використання водних біоресурсів : V Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 8-9 листопада 2023 р. : збірник матеріалів. Київ : ПРО ФОРМАТ, 2023. 216 с.

Організатор — Інститут рибного господарства Національної академії аграрних наук України (<http://if.org.ua>).

Науково-організаційний комітет:

Грициняк Ігор Іванович, доктор с.-г. наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України, директор, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА (голова);

Третяк Олександр Михайлович, доктор с.-г. наук, с.н.с., заступник директора з наукової роботи, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Матвієнко Наталія Миколаївна, доктор біол. наук, с.н.с., зав. відділу іхтіопатології, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Бузевич Ігор Юрійович, доктор біол. наук, с.н.с., зав. відділу вивчення біоресурсів водосховищ, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Гламузіна Бранко, Ph.D., Sc.D., професор кафедри аквакультури, Університет Дубровника, м. Дубровнік, ХОРВАТІЯ;

Кононенко Руслан Володимирович, кандидат вет. наук, декан факультету тваринництва та водних біоресурсів, доцент кафедри гідробіології та іхтіології, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, УКРАЇНА;

Шкуте Артурс, Ph.D., Sc.D., професор, директор Інституту екології Даугавпільського університету, м. Даугавпілс, ЛАТВІЯ;

Маренков Олег Миколайович, кандидат біол. наук, доцент, проректор з наукової роботи, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, УКРАЇНА;

Пекарік Ладіслав, Ph.D., ст. н. с., Центр рослинництва та біорізноманіття Словацької академії наук, м. Братіслава, СЛОВАЧЧИНА;

Сондак Василь Володимирович, доктор біол. наук, професор кафедри водних біоресурсів, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, УКРАЇНА;

Шекк Павло Володимирович, доктор с.-г. наук, професор кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, УКРАЇНА;

Кутішев Павло Сергійович, кандидат біол. наук, доцент кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон, УКРАЇНА;

Зубков Олена, доктор наук, професор, чл.-кор. Академії наук Молдови, зав. лаб. гідробіології та екотоксикології Інституту зоології, м. Кишинів, МОЛДОВА;

Лобойко Юрій Васильович, доктор с.-г. наук, зав. кафедри водних біоресурсів та аквакультури, доцент, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, м. Львів, УКРАЇНА;

Віщур Олег Іванович, доктор вет. наук, професор, зав. лаб. імунології, Інститут біології тварин НААН, м. Львів, УКРАЇНА;

Федоренко Микола Олександрович, перший заступник директора Державної установи «Методично-технологічний центр з аквакультури», м. Київ, УКРАЇНА;

Щербак Володимир Іванович, доктор біол. наук, професор, провідний наук. співробітник відділу санітарної гідробіології та гідропаразитології, Інститут гідробіології НАН, м. Київ, УКРАЇНА;

Симон Марія Юрївна, кандидат с.-г. наук, в.о. зав. лаб. міжнародного науково-технічного співробітництва та інтелектуальної власності, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Данильчук Галина Анатоліївна, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, УКРАЇНА.

CONTENTS

ACTUAL PROBLEMS AND PROSPECTS

- A. Nelipa, R. Novitskyi*
Current issues of legal
regulation of recreational
fishing in Ukraine
- R. Sydorak*
Protection and restoration of white
Dniester crayfish (*Pontastacus*
eichwaldi bessarabicus Brodsky,
1967) population in Ukraine
- A. Lichna*
Analysis of data from the Food and
Agriculture Organization (FAO) of the
United Nations on fishery and
aquaculture in sea waters
- K. Bezyk*
Regulation of the rational use
of fish resources in Odesa
region
- T. Volynskyi*
Use of archaeozoological remains
of sturgeons (*Acipenseridae*)
in ecological and population
studies
- O. Timchenko, V. M. Horbonis*
The prospect of stocking the
Kremenchug Reservoir
- V. Koretskyi*
Prospects of artificial cultivation of
North American crayfish of the genus
Procambarus in Ukraine
- L. Baidak, R. O. Novitskyi*
Recreational and rehabilitation potential
of fishing in Ukraine
- K. Vozniuk*
Prospects of artificial cultivation
of the giant river prawn
(*Macrobrachium rozenbergii*
De Man, 1879) in Ukraine

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

- A. B. Helina, P. O. Novitskyi*
Актуальні питання нормативно-
правового регулювання рекреаційного
рибальства в Україні..... 12
- P. B. Сидорак*
Охорона та відновлення популяції
білого дністровського рака
(*Pontastacus eichwaldi bessarabicus*
Brodsky, 1967) в Україні..... 15
- A. I. Лічна*
Аналіз даних продовольчої та
сільськогосподарської організації
(ФАО) ООН щодо риболовства та
аквакультури у морських водах..... 17
- K. I. Безик*
Регулювання раціонального
використання рибних ресурсів
Одеської області..... 19
- T. П. Волинський*
Використання археозоологічних решток
осетрових риб (*Acipenseridae*) в
екологічних і популяційних
дослідженнях..... 21
- O. I. Тімченко, В. М. Горбоніс*
Перспектива зарибнення
Кременчуцького водосховища..... 23
- В. Д. Корецький*
Перспективи штучного вирощування
північноамериканських раків роду
Procambarus в Україні..... 24
- Л. А. Байдак, Р. О. Новіцький*
Рекреаційний та реабілітаційний
потенціал рибальства в Україні 26
- К. Ю. Вознюк*
Перспективи штучного вирощування
гігантських річкових креветок
(*Macrobrachium rozenbergii* De Man,
1879) в Україні 29

3. Стратегія розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 402-р від 2 травня 2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2023-%D1%80#Text> (дата звернення : 3.11.2023).
 4. Щодо проекту наказу Мінагрополітики "Про внесення змін до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19 вересня 2022 року № 700" (23.08.2023). URL : https://www.darg.gov.ua/shchodo_proektu_nakazu_0_0_0_12854_1.html (дата звернення : 2.11.2023).
-

УДК 639.5:639.2

ОХОРОНА ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПОПУЛЯЦІЇ БІЛОГО ДНІСТРОВСЬКОГО РАКА (*PONTASTACUS EICHWALDI BESSARABICUS BRODSKY, 1967*) В УКРАЇНІ

Р. В. Сидорак, fireflyrvs@gmail.com, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Однією із позитивних особливостей річкових раків є те, що переважна більшість їх видів у сприятливих природно-кліматичних умовах досить легко акліматизується, внаслідок чого у місцях переселення відбувається самовідтворення популяції. При цьому виникає небезпека неконтрольованого засмічення сторонніми видами природних біоценозів, що може становити загрозу сталому розвитку екосистеми водойм, витісненню аборигенних видів та поширенню небезпечних захворювань. Раки здатні жити і розмножуватися практично в будь-яких прісноводних проточних і непроточних водоймах, де відсутнє забруднення. Вважається, що прісноводні раки — індикатори чистоти вод природних водойм.

Так, на території України найбільш численна популяція білого дністровського рака заселяє Дністровський лиман, Кучурганське водосховище, деякі придунайські озера, він інтродукований (личинки та плідники) у паркові ставки м. Києва та у стави Київської області (зокрема, Васильківський район), звідки проникнув у притоки Дніпра — Ірпінь та Десну [1].

Білий дністровський рак утворює великі і дуже непостійні скупчення, які складаються із особин різного розміру; періодично скупчується то на піщаних косах, то в заростях рослинності, то на ділянках, де багато мулу. Життєвий цикл у дністровській популяції трирічний, кожні три роки з'являється врожайне покоління, яке омолоджує популяцію, підвищує її чисельність. Розмножується дністровський рак в окремих постійних місцях водойми, де самки скупчуються навесні і живуть в норах, які будують самі. Самок, а також личинок можна виловлювати у цих місцях для переселення та розведення в інших водоймах [2].

Найкращим і найдоступнішим методом відтворення популяції в даному випадку буде реінтродукція — тобто вселення раків в місця, де вони мешкали в минулому, але зникли, або додаткове вселення раків в популяції, де чисельність особин дуже мала. У країнах Західної Європи реінтродукцію розглядають як основну частину стратегії управління та охорони прісноводних раків.

Процес формування популяції білого дністровського рака можна розмежувати на наступні фази, які повторюють усі популяції річкових раків при своєму формуванні:

- міграція в біотопи із сприятливими умовами;
- ріст щільності в новій резервації до перенаселення;
- міграція в попередні місця існування;
- вироблення специфічної структури і репродукційного циклу, що складається, в свою чергу, з двох фаз.

Одночасно з формуванням чисельності і структури популяцій відбувається і формування адаптацій, необхідних для життя популяцій в нових умовах [3].

Оскільки сезон розмноження раків охоплює дуже тривалий період і прямо залежить від температурних умов, то і заборона на їх вилов має відповідні межі. Основна мета заборони — захистити членистоногих у період їх другої линьки, під час якої вони найбільш вразливі. Період формування та зміцнення нового панцира може тривати від одного до півтора місяця. Саме в цей час і діє заборона на вилов раків.

За порушення правил рибальства передбачена адміністративна або кримінальна відповідальність, а також відшкодування збитків. Штраф за одного незаконно виловленого рака — 3 332 грн [3].

Сучасне браконьєрство при його масовості, технічній озброєності, некараності і постійному лавиноподібному зростанні становить серйозну загрозу національній безпеці України.

Незаконний вилов річкового рака є основною причиною зниження його чисельності; значно менший вплив на його популяцію чинить погіршення екологічного стану водойм (в першу чергу — замулення) [4].

Отже, з кожним роком природні популяції зменшуються, чому сприяє комплекс біотичних та абіотичних чинників (епідемії, забруднення водойм, кліматичні зміни, збідніння кормової бази, браконьєрство тощо).

Відсутність стратегії розвитку раківництва на рівні держави та недотримання чітких правил вилову раків у водоймах, ігнорування всіх природоохоронних положень призвело до їх тотального винищення та, як наслідок, дефіциту даного продукту на ринку України. Саме тому охорона та відновлення популяції білого дністровського рака *Pontastacus eichwaldi bessarabicus* є актуальним питанням сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шекк П. В., Сидорак Р. В. Еколого-біологічна характеристика білого дністровського рака *Pontastacus eichwaldi bessarabicus* (Brodsky, 1967) // XXII наук. конф. молодих вчених Одеського державного екологічного університету, 23-31 трав. 2023 р. : матер. Одеса, 2023. С. 65—66.
2. Сидорак Р. В. Вплив браконьєрського лову на стан популяції річкових раків у водоймах України // Сучасні проблеми раціонального використання водних біоресурсів : IV Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 груд. 2022 р. : матер. Київ, 2022. С. 18—19.
3. Бродський С. Я. Фауна України : в 40-а т. Т. 26, вип. 3 : Річкові раки. Київ : Наукова думка, 1981. 212 с.
4. Державне агентство розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм. *darg.gov.ua*. URL : https://darg.gov.ua/_v_ukrajini_gozpochinajetjsja_0_0_0_12816_1.html (дата звернення : 01.11.2023).

